

URZĄD STATYSTYCZNY
W BYDGOSZCZY

KOBIETY

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
W 2012 R.

Kobiety – Matki

www.stat.gov.pl/bydgosz

OPRACOWANIA SYGNALNE

Bydgoszcz, lipiec 2013 r.

Niniejsze opracowanie stanowi analizę porównawczą **urodzeń żywych** według wybranych cech społeczno-demograficznych matek w województwie kujawsko-pomorskim w 2012 r. w odniesieniu do 2002 r.

Informację opracowano na podstawie:

- danych o urodzeniach żywych pochodzących ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego,
- bilansów stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 (dla lat 1999-2009) i Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (od 2009 roku).

***

W opracowaniu przez **miasta** rozumie się jednostki podziału terytorialnego kraju, którym aktem prawnym nadano status miasta. W myśl obowiązujących przepisów są to miasta na prawach powiatu, pozostałe gminy miejskie oraz części miejskie gmin miejsko-wiejskich. **Tereny wiejskie** stanowią obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich a także z gminami wiejskimi.

Wiek rozrodzcy – wiek, w którym kobieta zdolna jest (biologicznie) do urodzenia dziecka. W praktyce statystycznej GUS, jako wiek rozrodzcy (dla umiarkowanej strefy klimatycznej, w jakiej znajduje się Polska) przyjmuje się wiek 15-49 lat.

Wiek środkowy matek – wiek matek w momencie urodzenia kolejnego dziecka, który połowa matek już przekroczyła, a którego połowa jeszcze nie osiągnęła.

Współczynnik dzietności ogólny – oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodzcy (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Urodzenia małżeńskie – urodzenie, które zgodnie z Kodeksem prawa rodzinnego i opiekuńczego – nastąpiło w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem 300 dni od jego ustania lub unieważnienia, a także przed zawarciem związku małżeńskiego pod warunkiem zarejestrowania dziecka po lub w momencie rejestracji związku małżeńskiego.

Według stanu na 31 XII 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim **zamieszkiwało 1080,2 tys. kobiet**. Stanowiły one 51,5% populacji. W stosunku do 2002 r. liczba kobiet w województwie nieznacznie wzrosła (o 1,0%), przy czym ich udział w ogólnej liczbie ludności spadł o 0,2 p.proc. W 2012 r., podobnie jak w 2002 r., ponad połowa kobiet (2002 r. – 63,4%; 2012 r. – 61,5%) mieszkała w miastach. Pań w wieku rozrodzcy w analizowanym roku było 513,7 tys. (o 6,5% mniej niż w 2002 roku). Stanowiły one 47,6% ogółu kobiet w województwie (o 3,8 p.proc. mniej niż w 2002 r.). W miastach zamieszkiwało 59,8% pań w wieku rozrodzcy. W stosunku do 2002 r. liczba kobiet w wieku 15-49 lat w miastach spadła o 13,0%, natomiast na terenach wiejskich wzrosła o 5,0%.

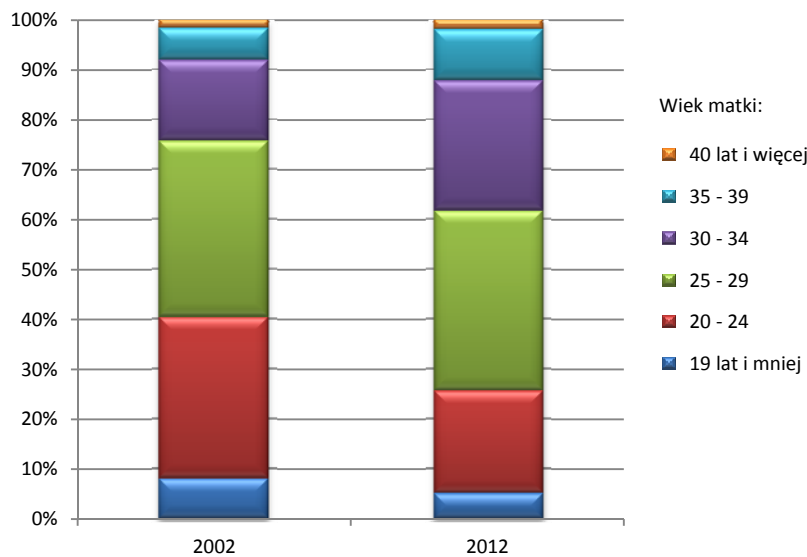
W 2012 r. w stosunku do 2002 r. w województwie kujawsko-pomorskim, mimo spadku liczby kobiet w wieku rozrodzcy, nastąpił wzrost urodzeń żywych (o 3,1%). W 2012 r. urodziło się 20,8 tys. dzieci. W 2012 r. w stosunku do 2002 r. wzrost urodzeń obserwowany był zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich, przy czym na terenach wiejskich był ponad dwukrotnie wyższy niż w miastach (wyniósł odpowiednio 4,7% i 1,8%). W analizowanych latach średnia dzietność nie przekroczyła dwojga dzieci na kobietę. Mimo niewielkiego wzrostu urodzeń **współczynnik dzietności ogólny** w województwie kujawsko-

-pomorskim zarówno w 2002, jak i w 2012 r., nie zmienił się i wynosił 1,3. Świadczy to o występowaniu zjawiska reprodukcji zawężonej, którą obserwowano zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich. Podobnie jak w 2002 r., tak w 2012 r., współczynnik dzietności nie osiągnął poziomu gwarantującego reprodukcję prostą i wyniósł w miastach województwa 1,2 (w 2002 r. – 1,1) i na terenach wiejskich 1,5 (ten sam poziom w 2002 r.).

Znaczące zmiany w analizowanym okresie zauważa się biorąc pod uwagę **strukturę urodzeń według grup wieku matek**. W 2012 r. dominowały urodzenia wśród matek w wieku 25-29 lat i 30-34 lat (stanowiły one odpowiednio 36,0% i 26,0% ogólnej liczby urodzeń), natomiast w 2002 r. urodzenia matek w wieku 20-24 lata i 25-29 lat (odpowiednio 32,3% i 35,3% ogólnej liczby urodzeń). Zmniejszył się udział urodzeń wśród kobiet w wieku 20-24 oraz 19 lat i mniej. W 2012 r. w stosunku do 2002 r. nastąpił spadek urodzeń w tych grupach wieku odpowiednio o 11,7 p.proc. i o 2,9 p.proc. W tym samym czasie wśród kobiet w wieku 30-34, 35-39 oraz 40-44 lat odnotowano ich wzrost (odpowiednio o 9,9 p.proc., o 3,8 p.proc. i o 0,3 p.proc.). Znacząco wzrosła mediana wieku rodzenia dziecka oraz rodzenia pierwszego dziecka. Wiek środkowy matek wzrósł z 26,2 lat w 2002 r. do 28,5 lat w 2012 r., a wiek środkowy matek w chwili rodzenia pierwszego dziecka z 23,9 lat w 2002 r. do 26,5 lat w 2012 r.

Struktura urodzeń żywych według wieku matki w latach 2002 i 2012

W stosunku do 2002 r. w 2012 r. najwyższą dynamikę urodzeń zaobserwowano w grupie kobiet w wieku 30-34 lata (wzrost o 66,9%) oraz w wieku 35-39 lat (wzrost o 62,8%). Wzrost urodzeń nastąpił także wśród kobiet w wieku 40-44 lata oraz 25-29 lat (odpowiednio o 21,8% oraz 5,1%). W pozostałych grupach wieku matek liczba urodzeń w analizowanym okresie spadła: w grupie wiekowej 19 lat i mniej o 34,8%, 20-24 lata o 34,4% i wśród kobiet w wieku od 45 do 49 lat o 30,0%.

Nieco inne tempo zmian struktury urodzeń według wieku matki zauważa się w miastach i na terenach wiejskich. W miastach w 2012 r. w stosunku do roku 2002 nastąpił nieco większy spadek urodzeń wśród kobiet w wieku 20-24 lata (o 13,0 p.proc.) niż na terenach wiejskich (o 10,2 p.proc.). Natomiast urodzenia wśród kobiet w wieku 30-34 i 35-39 lat wzrosły w większym stopniu w miastach (odpowiednio o 11,7 i o 4,6 p.proc.) niż na terenach wiejskich (odpowiednio o 7,9 i o 2,8 p.proc.). W 2012 r., zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich, w strukturze urodzeń według wieku matki największy udział miały

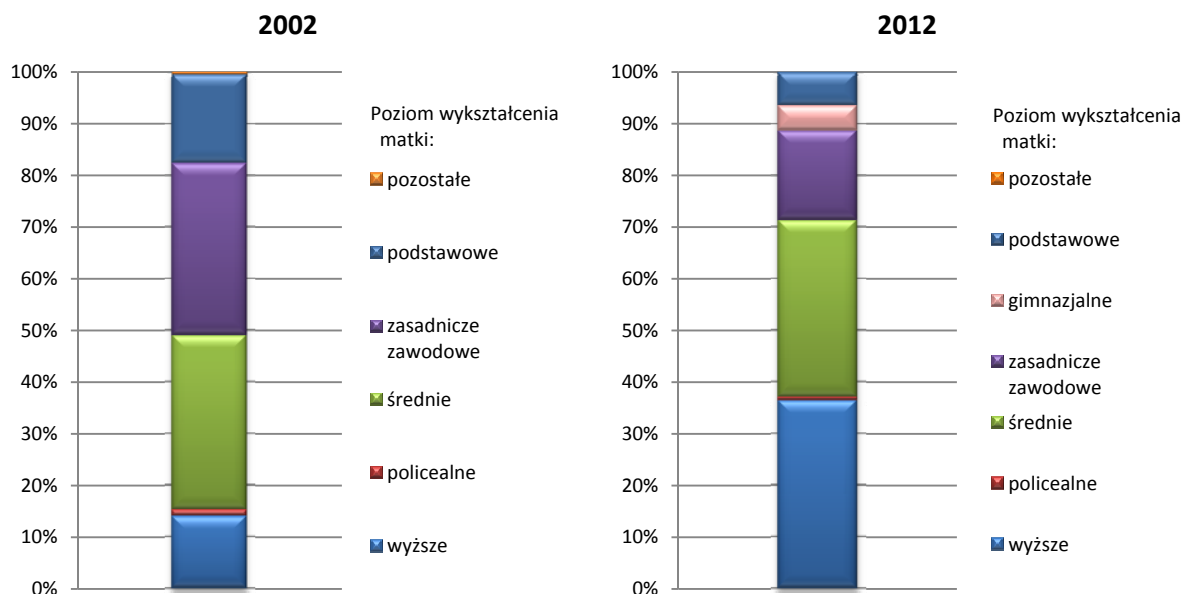

urodzenia w grupie kobiet 25-29 lat. W miastach udział ten wyniósł 36,6%, natomiast na terenach wiejskich 35,3%.

W miastach i na terenach wiejskich podobnie kształtowała się dynamika urodzeń według grup wieku matek. Na obu obszarach znaczący wzrost urodzeń względem 2002 r. odnotowano wśród kobiet w wieku 30-34 oraz 35-39 lat – w miastach odpowiednio o 71,6% i o 74,4%, natomiast na terenach wiejskich odpowiednio o 60,2% i o 49,1%. W analizowanym okresie wzrost urodzeń wśród kobiet w wieku od 25 do 29 lat w większym stopniu nastąpił na terenach wiejskich (o 11,6%), niż w miastach (o 0,4%). Natomiast wzrost urodzeń wśród kobiet w wieku od 40 do 44 lat w miastach wyniósł 28,7%, podczas gdy na terenach wiejskich kształtował się na poziomie 13,6%. W pozostałych grupach wieku, zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich, urodzenia spadły, przy czym w miastach spadek urodzeń był większy wśród kobiet w grupach wiekowych 19 lat i mniej oraz 20-24 lata (odpowiednio o 40,1% i o 42,0%). Na terenach wiejskich spadek ten wyniósł odpowiednio 28,8% i 26,1%.

W analizowanym okresie nastąpiły znaczące zmiany w **strukturze urodzeń według poziomu wykształcenia matek**.

Struktura urodzeń żywych według wykształcenia matki w latach 2002 i 2012

O ile w 2002 r. najwięcej urodzeń notowano wśród kobiet z wykształceniem średnim (33,9%) i zasadniczym zawodowym (33,3%), tak w 2012 r. dominowały urodzenia matek z wykształceniem wyższym (36,4%) i średnim (34,3%). W stosunku do 2002 r. znacząco zmniejszył się udział urodzeń kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym (odpowiednio o 15,9 p.proc. i o 10,8 p.proc.). Jednocześnie w 2012 r. w stosunku do 2002 r. dynamika urodzeń w grupie kobiet posiadających wykształcenie wyższe i średnie wyniosła odpowiednio 268,8 i 104,3. Obserwuje się też wzrost urodzeń wśród kobiet z wykształceniem gimnazjalnym. W 2012 r. w stosunku do 2006 r. nastąpił ponad dwukrotny wzrost urodzeń w grupie kobiet legitymujących się tym wykształceniem. W pozostałych grupach liczba urodzeń spadła.

W 2012 r. w porównaniu z 2002 r. znaczące zmiany w **strukturze urodzeń według wykształcenia matek** zauważa się także w miastach i na terenach wiejskich. Przejawiały się one m.in. wzrostem udziału urodzeń wśród kobiet z wykształceniem wyższym. W 2012 r. w miastach udział ten wyniósł 44,6% (wzrost w sto-

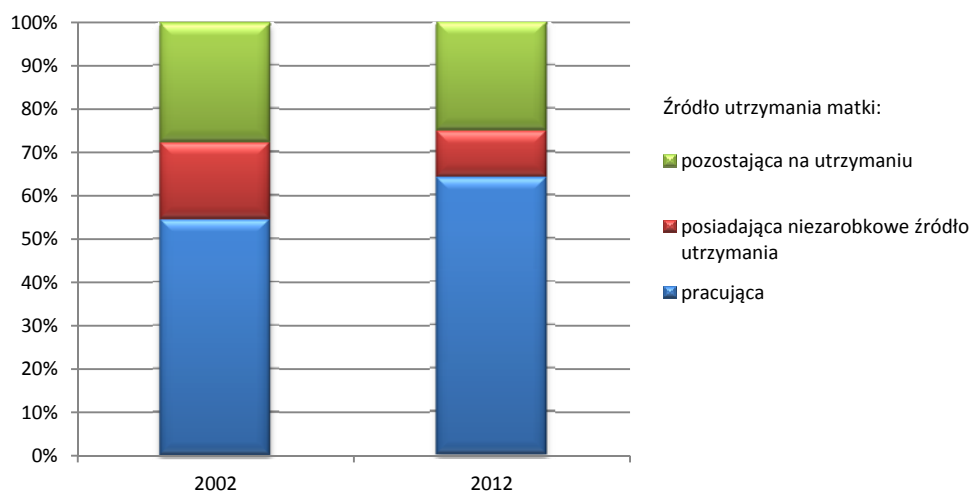

sunku do 2002 r. o 24,9 p.proc.), a na terenach wiejskich 26,4% (wzrost względem 2002 r. o 19,6 p.proc.). Duże zmiany w strukturze urodzeń obserwowano także wśród matek z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym. W miastach udział urodzeń matek z tym wykształceniem spadł w stosunku do 2002 r. odpowiednio o 14,2 p.proc. i o 8,4 p.proc., natomiast na terenach wiejskich odpowiednio o 18,3 p.proc. i o 14,0 p.proc. Inną tendencję zmian struktury urodzeń zauważyć można wśród kobiet z wykształceniem średnim. W miastach w 2012 r. udział urodzeń wśród kobiet z tym wykształceniem wyniósł 31,4% i był niższy niż w 2002 r. o 5,5 p.proc. Natomiast na terenach wiejskich w 2012 r. wyniósł 37,8% i był wyższy od notowanego w 2002 r. o 7,7 p.proc. Warto zaznaczyć, że w strukturze urodzeń w miastach w 2012 r. dominowały urodzenia matek z wykształceniem wyższym, natomiast na terenach wiejskich matek z wykształceniem średnim. Stanowiły one odpowiednio 44,6% i 37,8% ogółu urodzeń.

Nieco inaczej kształtowała się dynamika urodzeń według wykształcenia matki w miastach i na terenach wiejskich. Najwyższą dynamikę urodzeń w analizowanym okresie zauważa się wśród kobiet z wykształceniem wyższym, przy czym była ona znacznie wyższa na terenach wiejskich niż w miastach (wzrost odpowiednio o 306,9% i o 130,7%). Różnice w dynamice urodzeń między miastami a terenami wiejskimi wystąpiły także w grupie kobiet z wykształceniem średnim. O ile w miastach w analizowanym okresie nastąpił spadek urodzeń o 13,4% wśród kobiet z tym wykształceniem, to na terenach wiejskich zaobserwowano ich wzrost o 31,5%. W porównywanych latach urodzenia wśród kobiet posiadających inne niż wymienione wyżej wykształcenie spadły zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.

Biorąc pod uwagę **strukturę urodzeń według źródła utrzymania matki** zauważa się, że podobnie jak w 2002 r., tak w 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim najwięcej urodzeń było wśród kobiet pracujących. W 2012 r. spośród ogółu urodzeń 64,1% stanowiły urodzenia kobiet pracujących (wzrost w stosunku do roku 2002 r. o 9,7 p.proc.). Jednocześnie zmniejszył się udział urodzeń wśród kobiet posiadających niezarobkowe źródło utrzymania (o 7,1 p.proc.), pozostających na utrzymaniu (o 2,2 p.proc.) oraz kobiet o nieustalonym źródle utrzymania (o 0,4 p.proc.).

Struktura urodzeń żywych według wybranych źródeł utrzymania matki w latach 2002 i 2012

W 2012 r. w stosunku do 2002 r. dynamika urodzeń w grupie kobiet pracujących wyniosła 121,5. W pozostałych grupach kobiet według źródła utrzymania urodzenia spadły. Znacząco spadły urodzenia wśród kobiet o nieustalonym źródle utrzymania (o 98,8%) oraz posiadających niezarobkowe źródło utrzymania

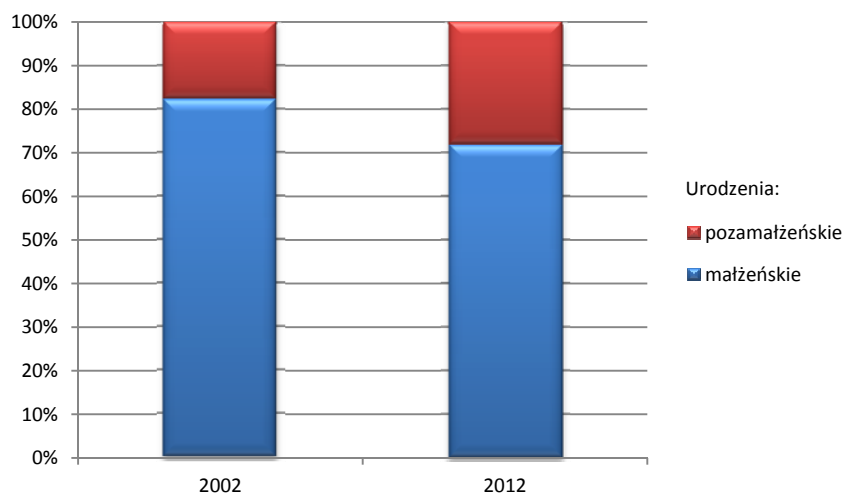

(o 38,1%). Dużo mniejszy spadek urodzeń nastąpił wśród kobiet pozostających na utrzymaniu – w stosunku do 2002 r. wyniósł on 5,2%.

Podobne tendencje zmian zauważa się biorąc pod uwagę urodzenia w analizowanych grupach kobiet w miastach i na terenach wiejskich. W 2012 r. na obu obszarach dominowały urodzenia wśród kobiet pracujących, przy czym w miastach udział ten był o 10,0 p.proc. wyższy (wyniósł 68,6%) niż na terenach wiejskich (gdzie wyniósł 58,6%). W stosunku do 2002 r. zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich udział urodzeń w grupie kobiet pracujących wzrósł (odpowiednio o 11,0 p.proc. i o 8,2 p.proc.). W miastach mniejszy niż na terenach wiejskich był natomiast udział urodzeń przez kobiety, które pozostawały na utrzymaniu. W 2012 r. wyniósł on 20,4% (spadek w stosunku do 2002 r. o 2,2 p.proc.), podczas gdy na terenach wiejskich było to 31,0% (spadek w odniesieniu do 2002 r. o 2,5 p.proc.). Urodzenia w grupie matek posiadających niezarobkowe źródło utrzymania zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich stanowiły po ok. 10% ogólnej liczby urodzeń. W porównywanych latach urodzenia w tej grupie kobiet zmalały. Analizując dynamikę urodzeń według źródła utrzymania matki zauważa się, że zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich w stosunku do 2002 r. wzrosły urodzenia wśród kobiet pracujących (odpowiednio o 21,3% i o 21,8%), natomiast w pozostałych grupach matek spadły.

Większość urodzeń wciąż notuje się wśród kobiet pozostających w związkach małżeńskich, przy czym ich udział w ogólnej liczbie urodzeń w omawianym okresie spadł. W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano udział na poziomie 71,7% i był on niższy o 10,5 p.proc. niż w 2002 r. Dynamika urodzeń wśród kobiet będących mężatkami w analizowanym okresie wyniosła 90,0.

**Struktura urodzeń żywych według stanu cywilnego matki
w 2002 i 2012 roku**

W tym zakresie podobne tendencje zmian obserwuje się w miastach i na terenach wiejskich. W miastach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r. urodzenia kobiet, które pozostawały w związkach małżeńskich wyniosły 71,1% ogółu urodzeń i było to o 9,3 p.proc. mniej niż w 2002 r. Natomiast na terenach wiejskich udział urodzeń zamężnych matek był nieco wyższy – wyniósł 73,7%, ale w odniesieniu do 2002 r. spadł w większym stopniu niż w miastach, bo o 12,1 p.proc. Zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich dynamika urodzeń małżeńskich w analizowanym okresie wyniosła 90,0.

Tabl. **Urodzenia żywe według cech społeczno-demograficznych matek w województwie kujawsko-pomorskim**

WYSZCZEGÓLNIENIE a – 2002 b – 2012	Ogółem	Miasta	Wieś
Ogółem	20143 20764	11211 11411	8932 9353
WEDŁUG GRUPY WIEKU MATKI			
19 lat i mniej	1618	855	763
..... a	1055	512	543
..... b	6513	3393	3120
20 – 24	4275	1969	2306
..... a	7119	4158	2961
..... b	7480	4176	3304
25 – 29	3240	1910	1330
..... a	5408	3278	2130
..... b	1308	711	597
30 – 34	2130	1240	890
..... a	335	181	154
..... b	408	233	175
35 – 39	10	3	7
..... a	7	3	4
..... b	–	–	–
40 – 44	–	–	–
..... a	1	–	1
..... b	WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA MATKI		
Wyższe	2812	2205	607
..... a	7558	5088	2470
..... b	245	158	87
Policealne	135	73	62
..... a	6822	4134	2688
..... b	7115	3581	3534
Średnie	6713	3093	3620
Zasadnicze zawodowe	3611	1531	2080
..... a	–	–	–
Gimnazjalne	1006	495	511
..... a	3466	1558	1908
..... b	1325	633	692
Podstawowe	23	13	10
Niepełne podstawowe	11	7	4
..... a	62	50	12
..... b	3	3	–
Nieustalony	WEDŁUG ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MATKI		
..... a	10957	6456	4501
..... b	13313	7830	5483
Pracująca	3581	2164	1417
Posiadająca niezarobkowe źródło utrzymania ...	2215	1248	967
..... a	5523	2534	2989
..... b	5235	2332	2903
Pozostająca na utrzymaniu	82	57	25
Nieustalone źródło utrzymania	1	1	–
..... a	WEDŁUG STANU CYWILNEGO MATKI		
..... b	16556	8896	7660
Małżeńskie	14898	8004	6894
..... a	3587	2315	1272
..... b	5866	3407	2459
Pozamałżeńskie			

Autor opracowania: Agata Kordowska – Referat Analiz i Badań Regionalnych pod kierunkiem dr Wiesławy Gierańczyk – tel. 56 6117128

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Adam Mańkowski, Magdalena Miśko
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych – pod kierunkiem Małgorzaty Rybak

Informatorium: e-mail: InformatoriumUSBDG@stat.gov.pl, tel. 52 3669400